

Második díjazott

MAGYAR RÁDIÓ
értéktörző szolgálata
MAHGYAR ÖRÖKSÉG

Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség, Hölgyeim és Uraim!

Abból az alkalomból, hogy a közelesen hetvennyolcadik születésnapját [1925. december 1.] ünneplő Magyar Rádió megkapja a Magyar Örökség-díjat, elevenítsük fel a hazai rádiózás előzményeit, múltjának néhány fordulatát és beszéljünk a mai, közszolgálati rendeltetéséről!

A rádiózás első évtizedeiben gong vagy zene helyett a *más* szóval választották el az egymást követő híreket, tudósításokat. Tehát:

Más – A hazai rádiózás elődjének Puskás Tivadar találmányát, a telefonhírmondót tekinthetjük. 1893. február 1-jén [február 15-én!] e szavakkal kezdte meg működését a millennium előtti lázban égő fővárosban: "Üdvözlünk Budapest lakosságát. Üdvözlünk olyan szokatlan módon, amely páratlan a világon. Üdvözlünk az első várost, amelyből a telefonhírmondó ez egész világon győzedelmes útjára indult."

Más – Idézet Kozma Miklósnak, a Magyar Rádió első elnökének, az európai rangú magyar rádiózás megteremtőjének 1925. december elsején elhangzott beszédéből: "A magyar kultúra fegyvertára erős fegyverrel gyarapodott. Mindenki tudja, mit jelent, különösen Magyarország mai helyzetében az, hogy a hullámokon keresztül minden határon túl eljut a magyar szó..."

Más – 1925 karácsony. Szóts Ernőnek, a rádió első, feledhetetlen műsorigazgatójának vallomása: "Első legmeghatóbb élményem az volt, amikor a rádió üzembe helyezése után alig négy héttel, 1925. december 25-én, bekapcsoltuk a karácsonyi istentiszteletet. Könnyek szöktek a szemembe, megéreztem azt a nagy és nemes missziót, amely az ige, a fennkölt gondolat és ezen terjesztésével tölthet be a rádió..."

Más – MórícZ Zsigmond első megszólalása a budapesti stúdióban: "Mikor először ültem le a mikrofon elé, mély meghatottság fogott el. A legnagyobb csodát éreztem: a megszüntetett távolságokat rokon lelkek között. Az a lehetőség nyugózott le: íme, minden magyarhoz szólok... A rádió alkalmas arra, hogy egységes kultúrszínvonalra emelje az egy nyelven beszélőket..."

Más – Kozma Miklós, az alapító rádióelnök már a kezdeteknél felhívta a figyelmet az egyetemes kultúrát szolgáló és a Gutenberg-galaxis betűtengerén túllépő találmány veszélyeire: "Az emberiség e civilizációt és kultúrát szolgáló hatalmas fegyverével élni és visszaélni lehet. Akinek nem érdeke, hogy a népek széles rétegei az igazságot megismerjék, azok a rádió hullámait a mai országhatárok mentén megállítani szeretnék. Ez a törekvés fizikailag lehetetlen, az emberi kultúra szempontjából bűnös, a követett politikai célok szempontjából pedig hiábavaló, és éppúgy elítélendő az a törekvés, amely a rádió istenadta hullámait arra használja fel, hogy az emberiség könnyen hívó részével valótlanságokat igazságokként hitessen el..."

Más – Az 1930-as évtized a rádió aranykora – amikor Dohnányi Ernő volt a főzeneigazgató, Németh László, majd Cs. Szabó László az irodalmi vezető, dr. Németh Antal a Nemzeti Színház igazgatói posztja mellett - a dramaturg-főrendező, Pluhár István, a mindmáig klasszikusnak számító rádióriporter, az 1936-os berlini olimpia magyar sportolói küzdelmeinek krónikása.

Más – A második világháború, illetőleg a diktatúrák évtizedei komoly próbák elé állították nem csak a magyar rádiózást, hanem a Közép- és Kelet-Európa oly sok szenvedést megélt népeit is.

Más – 1956. október 30... Az e napon megalakult *Szabad Kossuth Rádió* perbeszálló hangja nem csak hősi cselekedetnek, hanem a demokratikus országok számára megrendítő vészjelzésnek is számított. A forradalmi helyzetben a rádió parlamenti stúdiója Örkény István történelmi "egypercesét" küldte szerteszét az éterek messze szálló hullámaiba: "A rádió hosszú évekig a hazugság szerszáma volt. Parancsokat hajtott végre. Hazudott éjjel, hazudott nappal, hazudott minden hullámhosszon..."

Más – 1989/1990. A rendszerváltozás után elkövetkezett a Magyar Rádiónak az a korszaka, amelyik történelmi múltunk és európai jelenünk legértékesebb témáit tűzheti napirendre.

Megvalósulóban van a közszolgálati rádiózásnak az az álma, amit még a régi korok kultúrhistorikusa, a kezdeti rádiózás elkötelezett teoretikusa, Kilián Zoltán fogalmazott meg: "... Ma az élet minden nagy és kis jelensége a rádióba tódul, azon át kap a tömegekhez hangot, lélegzetet. A rádió a tér- és időbeli korlátokat egyaránt legyőzi, teljesítményei sokszor a legfokozottabb igényeket is megelőzik. A rádió minden más intézménynél több és erősebb..."

Más – 2003. szeptember 20. Ma a varázslatos Szigetközéből jövök, egy vízparti, ártéri erdőben fekvő házból, ahol nyár eleje óta írok egy könyvet. Szándékosan nincs ott tévé, se mobiltelefon, sem újság. Csak a rádió. Minden reggel megjelölöm azokat a műsorokat a programfüzetből, amik érdekelnek. Jobban tisztellem a rádiót annál, hogy csupán hangkulisszának használjam. Annak ott van a madárcsicsergés, a szélzúgás, esténként a tücsökzene. A krónikákat, a politikai kulturális meg tudományos vitákat, beszélgetéseket rendszeresen hallgatom. Kijelölök egy-egy érdekes emberről szóló portrét, például a vasárnaponként ismétlődő *Névjegy*et, szívmengetőnek egy-egy különleges hangverseny közvetítést. Néha, ha fáradok, egy igényes könnyűzenei összeállítást vagy jazz-műsort. Három hónapja csak a rádió köt össze a világgal. És nem csalódtam benne!... Feleségemmel, aki szintúgy régi rádiós, és aki első regényének folytatását írja, önként választottuk ezt a robinsoni alkotói magányt, ahol harmadik társunk csupán a Rádió. A rádió felértékelődött ott számunkra. Úgy vagyunk vele, mint a kezdeti időszak csodaváró hallgatói, akik a XX. század legújabb technikája eredményeként ünnepelték.

Más – Kosztolányi Dezső így írt: "Némelyik rádió koporsó alakú. Mit temettek el benne? Mindazt, ami a múltban elválasztotta embertől az embert, ami kicsinyesség volt benne, butaság, elzárkózottság, kucorgás, rabság. Maradjon is ott. Ne támadjon föl soha..."

Más – A három történelmi büszkeségünket jelképező adóállomás: a Kossuth, Petőfi meg a Bartók feladata, hogy betöltse azt a szerepet, mi több, küldetést, amit hallgatói nap mint nap elvárnak tőle. A Magyar Rádió mértéktartó, higgadtságra törekvő, nemzeti eszményeket vállaló hangja méltán beilleszkedhet a közös útra lépett Európa rádióállomásainak nemes ideálokat követő kórusába.

Tóbiás Áron

újságíró, irodalomtörténész

